

ТИМЧАСОВИЙ ЗАХИСТ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В ЕСТОНІЇ

Консультацію підготувала: студентка групи БМП-41

Матвійчук Анастасія

Керівник: д.ю.н Сердюк Наталія Аркадіївна

Мета та завдання виробничої практики

Естонія, це одна з перших країн, яка виразила свою підтримку Україні, одна з перших країн, яка почала надавати гуманітарну допомогу.

Завдання цієї роботи :

- дослідити застосування норм міжнародного та національного права Естонії, що надає тимчасовий захист переселенцям;
- проаналізувати зміни до законодавства або нововведення, які були прийнято державними органами Естонії щодо забезпечення українців;
- проаналізувати правове становище українців (їхні права, обов'язки, гарантії).

Норми міжнародного права щодо вимушеної міграції, біженців та тимчасового захисту

Згідно п.1-2 ст. 13 та п.1 ст. 14 Загальної декларації з прав людини - Кожна людина має право вільно пересуватися і обирати собі місце проживання у межах кожної держави. Кожна людина має право покинути будь-яку країну, включаючи й свою власну, і повертатися у свою країну. Кожна людина має право шукати притулку від переслідувань в інших країнах і користуватися цим притулком [1].

Беззаперечним є той факт, що вимушена міграція породжується порушенням основних прав людини і громадянина, закріплених у багатьох правових документах. Серед них: порушення права на: безпечне для життя і

здоров'я та навколишнє природне середовище; права на охорону здоров'я, медичну допомогу, право на свободу віросповідання, права на свободу політичних та релігійних переконань є причиною вимушеної міграції. Особи, які вимушені мігрувати, належать до вразливої категорії, оскільки перебувають в умовах, незвичних для їхнього життя, що спричиняє психологічний дискомфорт у період адаптації до нових обставин [2].

У 1994 році Організація Об'єднаних Націй з-поміж найвагоміших причин, що спричиняють виникнення міграційних потоків з однієї держави в іншу, назвала економічну нерівність, бідність, погіршення умов навколишнього середовища, порушення прав людини, відсутність у певних регіонах світу миру і безпеки. Іноді достатньо лише однієї з цих причин, щоб людина залишила місце свого постійного проживання і вдалася до міграції [3, с. 83]. Варто зазначити, що причини міграції визначені ООН є актуальними і сьогодні, вони також є причинами міграції, зокрема і внутрішньої.

Міжнародно-правові стандарти щодо статусу біженців варто розглядати як сукупність їхніх суб'єктивних прав і обов'язків. Необхідно підкреслити, що правовий статус біженців, як і будь-яке правове становище особи, повинен ґрунтуватися на основі визначених правових установок, які задають йому певну спрямованість, формують його сутність, впливають на зміст [4].

Такими правовими установками є принципи, які покладені в основу визначення статусу біженців у міжнародному праві.

Варто вказати, що міжнародні стандарти стосовно статусу біженців ґрунтуються на таких основоположних принципах:

- невідчуженості основних прав та свобод (згідно зі ст. 4 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права) [5];
- права на громадянство та права не бути самовільно позбавленим громадянства чи права на зміну громадянства;

- заборони застосування збройної сили для обмеження здійснення окремими особами чи групами осіб прав людини або з тим, щоб позбавити їх національної, релігійної, культурної, мовної чи етнічної самобутності;

- заборони таких заходів, як примусове переміщення населення чи будь-які інші акти, що могли б призвести до насильницького переміщення людей;

- права клопотати про надання та користування в інших країнах притулком від переслідування;

- права покидати будь-яку країну, включаючи свою власну, та права повертатися у будь-яку країну;

- невислання біженців (ст. 32 Конвенції про статус біженців від 1951 р.) [6];

- необхідності врахування – через вжиття заходів, спрямованих на попередження, виправлення ситуації – специфічних потреб таких вразливих груп, як жінки, глави сімей, безпритульні діти, жертви катувань та травм, люди похилого віку та інваліди;

- застосованості прав і свобод, закріплених у міжнародних нормах, що стосуються прав людини, до кожної людини, незалежно від її раси, кольору шкіри, статі, громадянства, мови, віросповідання, етнічного та соціального походження.

Причина, яка змушує осіб шукати іншого місця проживання – агресія росії проти України, що і призвело великий потік біженців до країн ЄС.

4 березня 2022 року Рада ЄС активувала Директиву про тимчасовий захист 2001/55/ЄС [7], що дозволяє особам, які виїхали з України 24 лютого 2022 року або пізніше, перебувати в країнах ЄС, окрім Данії, протягом одного року з можливістю подовження до трьох років. *Особи з таким статусом отримують право на працю, повноцінний доступ до системи охорони здоров'я, освіти та соціальної допомоги.* Метою прийняття цього Рішення є надання тимчасового захисту громадянам України, які проживають в Україні та були переміщені, починаючи з 24 лютого 2022 року,

в результаті військового вторгнення російських збройних сил, яке розпочалось в цей день.

Тимчасовий захист також має бути надано громадянам третіх країн, крім України, які були переміщені з України, починаючи з 24 лютого 2022 року, та які мали в Україні статус біженця або рівнозначний статус до 24 лютого 2022 року. Крім того, важливим є збереження єдності сімей та уникнення різних статусів серед членів однієї сім'ї. Тому необхідним також є надання тимчасового захисту членам сім'ї тих осіб, сім'ї яких вже були в Україні та проживали там на момент обставин, пов'язаних з масовим напливом переміщених осіб (пункт 11 цього рішення) [7].

Національне право Естонії

За даними прикордонної служби Естонії, станом на 18 березня до країни прибули понад 25. тис біженок з України, приблизно п'ята частина з них прямуватиме далі до інших країн.

З 9 березня 2022 року набирає чинності розпорядження Уряду Республіки, за яким громадяни України та члени їх сімей, які прибули до Естонії через війну, можуть подати клопотання щодо тимчасового захисту. Тимчасовий захист – це річна посвідка на проживання, яка дозволяє нам запропонувати громадянам України та членам їх сімей відчуття безпеки та соціальні гарантії. Після звернення за тимчасовим захистом воєнні біженці отримують подібні права, як резиденти Естонії – наприклад, право на навчання, роботу і, таким чином, отримують також медичне страхування [8].

Клопотання щодо тимчасового захисту не є обов'язковим. Усі громадяни України мають право залишатися в Естонії навіть без подання клопотання щодо тимчасового захисту.

Станом на 9 березня 2022 року біженці від війни, громадяни України та члени їх сімей, які приїхали до Естонії, зможуть отримати статус тимчасовий захист з боку Департаменту Поліції та Прикордонної Служби. Тимчасовий захист є однорічним дозволом на проживання, який дозволяє забезпечити

відчуття безпеки та соціальних гарантій українським громадянам та членам їх сімей. Після отримання тимчасового захисту, біженці від війни мають теж самі права, як резиденти Естонії, наприклад, право на вивчання та роботу. Таким чином, вони також отримують медичне страхування [9].

Права та обов'язки, гарантії біженців, та осіб, що потребують тимчасового захисту в Естонії

Згідно ст. 7 Закону Естонської республіки про біженців визначені права та обов'язки біженців та заявника – заявник та біженець гарантують права і свободи, що випливають з Конституції, законів та інших правових актів Естонської Республіки, а також з Конвенції та Протоколу загальноновизнаних норм міжнародного права та міжнародних звичаїв.

3. Біженець має право:

- 1) підтримувати контакти з Управлінням Верховного комісара ООН у справах біженців та іншими організаціями, що захищають права біженців;
- 2) отримувати письмово мотивоване рішення про відмову у наданні притулку.

4. Заявник зобов'язаний всебічно сприяти з'ясуванню обставин, що є підставою для поведження з клопотанням про надання притулку, повідомляти всі відомості та подавати документи, що підтверджують наведені у його клопотанні обставини.

5. Заявник та біженці зобов'язані дотримуватися основ конституційного ладу Естонії та виконувати приписи правових актів Естонії.

6. На біженців поширюються обов'язки, встановлені статтею 10 Закону про іноземців (ПАЕ, 1993, 26, 637; 1994, 37, 653; 1995, 40, 981), так само як на суб'єктів, зазначених у цій же статті, обов'язки щодо біженців.

7. Заявники та біженці мають право звернутися до суду у разі порушення їх прав та свобод [10].

Розглянемо права іноземців відповідно до п.1-2 ст. 10 «Закону про іноземців» - іноземцям, які перебувають в Естонії, гарантуються рівні з

громадянами Естонії права та свободи, якщо інше не встановлено Конституцією, цим Законом, іншими законами або обов'язковим для Естонії міжнародним договором. Іноземцям гарантуються права та свободи, що випливають із загальновизнаних норм міжнародного права та міжнародних звичаїв [11].

Звідси бачимо, що на іноземців та на біженців розповсюджуються рівні права з громадянами Естонії, підтвердженням цього є ст. 9 Конституції Естонії - Права, свободи та обов'язки всіх і кожного, перелічені в Конституції, поширюються на рівною мірою як на громадян Естонії, так і на перебувають у Естонії громадян іноземних держав та осіб без громадянства.

Перелічені у Конституції права, свободи та обов'язки поширюються на юридичні особи остільки, оскільки це узгоджується із загальними цілями юридичних осіб та сутністю таких прав, свобод та обов'язків [12].

Згідно зі ст. 11 Конституції Естонії - іноземець, який тимчасово перебуває в Естонії або проживає в Естонії, зобов'язаний дотримуватися конституційного порядку Естонії та виконувати діючі в Естонії правові акти, поважати конституційні цінності та принципи, держава, заснована на свободі, справедливості та праві, суспільний устрій Естонії, естонська мова та культура [12].

ГАРАНТІЇ

Проживання

Біженці від війни за умов надання тимчасового захисту мають право на прожиткову допомогу, а також на іншу соціальну допомогу, що й люди, які проживають в Естонії.

Якщо біженець має місце проживання, за яке йому чи їй не доведеться платити, він або вона може отримувати допомогу 150 євро на місяць на першого члена сім'ї, 120 євро на місяць на кожного наступного дорослого

члена та 180 євро на місяць на кожну дитину. Ці виплати призначені для харчових та основних потреб. Якщо особа або сім'я має місце проживання, за яке йому чи їй доводиться платити, також доступна фінансова допомога для часткового покриття витрат на житло [13].

Медична допомога

Право на охорону здоров'я є основним правом людини, і всім людям, які перебувають в Естонії, гарантується невідкладна допомога у разі серйозного або небезпечного для життя розладу здоров'я. Отримання загальної та спеціалізованої медичної допомоги залежить від того, чи має особа медичне страхування. Коли Ви починаєте працювати, у Вас виникає право на медичне страхування. Медичне страхування в Естонії розповсюджується як на іноземців з короткостроковим працевлаштуванням, так і на тих, хто працює з дозволом на проживання.

Медичне страхування поширюється на осіб, які отримали тимчасовий захист, що означає доступ до медичних послуг та ліків, а також гарантує перевірку стану здоров'я.

Освіта

У зв'язку з військовою ситуацією, що загострилася, в Україні Естонія повністю підтримує прийом військових біженців з України. На зустрічі, що відбулась 28 лютого 2022 року, міністр освіти та науки Естонії Лійна Керсна запевнила, що Естонія готова надати українцям можливість продовжити освіту на всіх рівнях, від початкової та загальної до професійної та вищої.

Крім демократичних цінностей держави, стаття 38 Конвенції про права дитини [14] також зобов'язує надавати всебічну допомогу дітям, які постраждали від воєнного стану, а Конституція Естонської Республіки надає кожній дитині право навчатися в Естонії.

Відповідно до Конституції Естонської Республіки, кожна людина має право на освіту [12]. Шкільне навчання є обов'язковим для дітей шкільного віку в межах, встановлених законом, та безкоштовним у державних та

муниципальних загальноосвітніх школах. Дитина шкільного віку з іноземним громадянством обов'язково вважатиметься школярем нашої країни.

Конституція Естонії дає батькам право приймати рішення щодо освіти їхніх дітей шкільного віку. Наприклад, батьки вирішують, як довго їхня дитина пробуде в Естонії, якою мовою навчатиметься, а також у якому культурному та мовному просторі перебуватиме. Освітні установи та шкільна адміністрація можуть розповідати про існуючі можливості та давати батькам поради для ухвалення рішення [12].

Тобто зі сторони Естонії є можливість дітям та молодим людям з України продовжити освіту на основі короткострокового та довгострокового плану. Метою довгострокового навчання є інтеграція дитини до загальноосвітньої школи [15].

Працевлаштування

У разі отримання статусу тимчасового захисту можна зареєструватися як безробітний у представництві Фонду страхування від безробіття. З зареєструвавшись у Фонду страхування від безробіття, особа отримує допомогу консультанта, з яким особа зможе зустрітися в заздалегідь обумовлений час і який допоможе з пошуком роботи та забезпечить необхідну допомогу для влаштування на роботу.

Трудова інспекція підготувала інформацію для біженців та осіб що отримали тимчасовий захист чи посвідку на проживання - на осіб поширюються ті ж самі умови, що і на місцевих співробітників.

Для виконання роботи можна укласти різні договори. Трудовий договір забезпечує найкращий захист.

У договорі зазначено:

- періоди праці та відпочинку;
- заробітна плата та день її
- виплати;
- умови праці;
- робочі завдання

Роботодавець повинен проінструктувати і навчити осіб, як безпечно виконувати роботу.

В Естонії робота з повною зайнятістю становить 40 годин на тиждень

Ви маєте право на щонайменше 28 днів оплачуваної відпустки щороку.

Заробітна плата виплачується в день її виплати. В Естонії застосовується мінімальна заробітна плата, яка в 2022 році становить 3,86 євро на годину або 654 євро на місяць [16].

Поправки до законодавства Естонії

1. Уряд Естонії схвалив поправки до кримінального законодавства, за якими буде каратися використання ворожих символів на підтримку російської агресії проти України.

У Пенітенціарний кодекс як адміністративне правопорушення включають використання ворожих символів для підтримки агресії або війни. За демонстрацію символів, використовуваних під час скоєння акта агресії, геноциду, злочинів проти людяності чи воєнних злочинів, із єдиною метою висловити підтримку чи виправдати ці діяння можна отримати грошовий штраф чи арешт. Якщо правопорушення вчиняє юридична особа, розмір штрафу може становити до 32 тисяч євро.

Адміністративним порушенням вважатиметься лише публічна демонстрація символу [17].

2. Інша поправка, передбачена законопроектом, полягає в тому, що злочином стає вступ до лав збройних сил агресора, за що каратимуть на строк до п'яти років ув'язнення [17].

3. Уряд Естонії подав проєкт поправок до «Закону про природний газ», а саме відмова від імпорту російського газу [18].

Висновок

Війна росії проти України внесла корективи не лише у життя українців, а також і для інших країн, що надали притулок для наших людей. Не тільки країни ЄС, а й Україна також стикається з проблемою захисту прав власних громадян у ситуації, яка склалась на цьому історичному етапі. Незважаючи на правове регулювання, статус вимушених мігрантів, забезпечення соціального захисту цих осіб – це мінімум, що країна може зробити для українських громадян. Зазначені особи так чи інакше надіються на повернення до попереднього місця проживання [19].

Уряд Естонії один з перших підтримав Україну в наданні статусу кандидата на членство в ЄС. Підтримала Естонія й ініціативу про відключення Росії від SWIFT. А також увійшла до коаліції країн, які закрили свій повітряний простір для країни агресора.

Проаналізувавши законодавство уряду Естонії, ми бачимо, що країна активно створює поправки до законів та схвалює постанови, що стосуються не лише прийому біженців, а їхніх внутрішніх і зовнішніх справ.

Естонія створює рівні можливості та права переселенцям зі своїм народом, люди мають можливість отримати швидку медичну допомогу, можливість влаштуватись на роботу, а дітям можливість закінчити навчання у звичному режимі.

Уряд Естонії створив пункти прийому біженців, де люди можуть знайти всю необхідну інформацію і отримати право на тимчасовий захисток. Щоб полегшити життя українцям, які вирішили залишитися або переїхати до Естонії, державні установи зробили кілька важливих кроків :

- українці можуть залишатися в Естонії навіть якщо у них закінчується термін дії візи або дозволу на тимчасове проживання;
- українці без біометричного паспорта відтепер також можуть в'їжджати в країну без візи.

Також в країні діє урядова програма e-Residency (e-резидентство), яка дає можливість підприємцям з усього світу отримати електронну "прописку" бізнесу в Естонії.

Також можна подати заяву на отримання прожиткового мінімуму від місцевого самоврядування в районі, де вони проживають. Їм також доступна інша фінансова підтримка, наприклад, сімейні виплати.

Тому, дякуємо Уряду Естонії, за підтримку нашого народу і за можливість нашим людям відчувати себе майже як вдома !

Список використаних джерел

1. Загальна декларація з прав людини [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Н.П.Павлів-Самойл ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ ЯК НАСЛІДОК ПОРУШЕНИХ ПРАВ ини [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2019/nov/19884/pavliv-samoyil.pdf>
3. Бортник Н., Жаровська І., Цьвок М. Спонукальні причини міграції в сучасних умовах. Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Юридичні науки», 2017 № 884. С. 80–88.
4. Ортинська Н.В. Правовий статус неповнолітніх: теоретико-правове дослідження [Текст]: монографія. Львів : СПОЛОМ, 2016. 691 с. : іл.
5. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
6. Конвенція про статус біженців [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text
7. ІМПЛЕМЕНТАЦІЙНЕ РІШЕННЯ РАДИ (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%B0/Downloads/%D0%86%D0%BC%D0%BF%D0%BB_%D1%80%D1%96%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B8_%D0%84%D0%A1.pdf
8. Тимчасовий захист для громадян України та членів їх сімей [Електронний ресурс] – Режим доступу:

- <https://www.politsei.ee/uk/instrukciya/informaciya-u-zv-yazku-z-ukrajinskoju-viynoyu/timchasovii-zahist-dlya-gromadyan-ukra-ni-ta-chlen-v-h-s-mei>
9. Перебування в Естонії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.tallinn.ee/rus/ukraina/Pitannja-scho-chasto-zadajutsja>
  10. Закон Естонської Республіки про біженців [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://hrlibrary.umn.edu/russian/asylum/Reston4.2.07.html>
  11. «Закон про іноземців » Естонія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.juristaitab.ee//sites/www.juristaitab.ee/files/elfinder/ru-seadused/%d0%97%d0%90%d0%9a%d0%9e%d0%9d%20%d0%9e%d0%91%20%d0%98%d0%9d%d0%9e%d0%a1%d0%a2%d0%a0%d0%90%d0%9d%d0%a6%d0%90%d0%a5%2015.03.2019.pdf>
  12. Конституція Естонії [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2015/02/3_Pohiseadus_VENE.pdf
  13. Тимчасове проживання в Естонії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.tallinn.ee/rus/ukraina/Pitannja-scho-chasto-zadajutsja>
  14. «Конвенція про права дитини» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
  15. Інформація про навчання для біженців [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.hm.ee/ru/ukraina>
  16. Інформація трудової інспекції щодо прцевлаштування [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.ti.ee/sites/default/files/dokumentid/Toeoesuhted_ja_toeoevaidlus/Materjalid/ukr_tootamine_eestis_ukr.pdf
  17. Поправки до законодавства Естонії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2022/03/31/7136994/>
  18. Рішення про відмову використання російського газу \ Сайт Кабінету міністрів Естонії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://valitsus.ee/ru/novosti/pravitelstvo-prinyalo-principialnoe-reshenie-chto-estoniya-otkazhetsya-ot-ispolzovaniya>
  19. Шульга М. Проблеми міграції. Права людини в Україні. Інформаційноаналітичний бюлетень Українсько-Американського Бюро захисту прав людини. Випуск 17. К, 1996. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://library.khpg.org/files/docs/Prava_Lud17.pdf.